

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
ZESPÓŁ REALIZACJI 00 - 503 W A R S Z A W A
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17 TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET: <http://www.cbos.pl> E-mail: sekretariat@cbos.pl

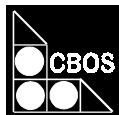
BS/39/39/97

ELEKTORATY PARTII POLITYCZNYCH I MOŻLIWOŚCI „PRZEPLYWU” MIĘDZY NIMI

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, MARZEC '97

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

ELEKTORATY PARTII POLITYCZNYCH I MOŻLIWOŚCI „PRZEPIYU” MIĘDZY NIMI

- ◆ Poparcie dla AWS, SLD i ROP jest najsilniej uzależnione od poglądów politycznych deklarowanych przez respondentów. W mniejszym stopniu dotyczy to zwolenników UW. Równocześnie poparcie dla AWS lub SLD silnie wiąże się z elementami biografii badanych - przynależnością związkową w roku 1981 i członkostwem w PZPR w roku 1989. Wszystko to wskazuje, że nadchodzące wybory będą przede wszystkim *wyborami identyfikacji*, a nie *programów*.
- ◆ Walka wyborcza rozegra się między sześcioma ugrupowaniami, które obecnie uzyskują największe poparcie w sondażach.
- ◆ AWS skupia wokół siebie przede wszystkim ludzi w wieku średnim i starszych, niezadowolonych ze swojej sytuacji materialnej, robotników i bezrobotnych. Największy wpływ na poparcie dla tego ugrupowania mają jednak prawicowe poglądy polityczne.
- ◆ SLD ma najwięcej zwolenników wśród ludzi zadowolonych ze swej sytuacji materialnej, o wysokich dochodach, ze średnim lub wyższym wykształceniem, w wieku powyżej 45 lat. Na deklarowanie poparcia dla SLD największy wpływ mają poglądy lewicowe.
- ◆ Elektorat PSL to głównie rolnicy, niezadowoleni ze swojej sytuacji materialnej, regularnie praktykujący religijnie. Swoje poglądy najczęściej określają jako centrowe.
- ◆ UW popierają przede wszystkim ludzie młodzi, z wyższym wykształceniem, mieszkańcy wielkich miast, osiągający wysokie dochody i zadowoleni ze swojej sytuacji materialnej. Stosunkowo najczęściej deklarują poglądy prawicowe.
- ◆ Dla elektoratu ROP głównym wyróżnikiem są prawicowe poglądy polityczne.
- ◆ Zwolenników UP nie wyróżnia w sposób szczególny żadna z wymienionych wyżej cech.

Mimo że do oficjalnego rozpoczęcia kampanii wyborczej pozostało jeszcze kilka miesięcy, zbliżające się wybory wpływają już na klimat życia politycznego, a publikowane wyniki przedwyborczych sondaży przyciągają coraz większą uwagę. Od pewnego czasu poparcie dla poszczególnych partii i ugrupowań podlega stosunkowo niewielkim wahaniom, można więc przypuszczać, że elektoraty są już dość stabilne. W tej sytuacji warto pokusić się o próbę przedstawienia wstępnej charakterystyki tych elektoratów.

Równocześnie jednak od wyborów dzieli nas czas wystarczająco długi, by mogły nastąpić jeszcze dość daleko idące przetasowania. Powstaje więc pytanie, jak ludzie, którzy obecnie opowiadają się za konkretnymi partiami, postrzegają inne ugrupowania? Do których partii jest im „bliżej”, a do których „dalej”? Taka analiza może dać orientację w ewentualnych kierunkach „przepływu” zwolenników między elektoratami, pośrednio także może stanowić informację o potencjalnych rezerwach, na jakie poszczególne partie i ugrupowania mogą jeszcze liczyć w trakcie kampanii wyborczej.

CZYNNIKI WPLYWAJĄCE NA PREFERENCJE WYBORCZE

Przypomnijmy, że w lutowym sondażu CBOS¹ sześć partii i ugrupowań przekroczyło próg obecności parlamentarnej, czyli uzyskało więcej niż pięć procent poparcia. Były to: Akcja Wyborcza „Solidarność” (24%), Sojusz Lewicy Demokratycznej (22%), Polskie Stronnictwo Ludowe (10%), Unia Wolności (8%), Unia Pracy (7%) i Ruch Odbudowy Polski (6%).

Co już teraz możemy powiedzieć o czynnikach sprzyjających deklarowaniu poparcia dla poszczególnych partii i ugrupowań? Zacznijmy od omówienia **cech społeczno-demograficznych** ich elektoratów.

---

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (81), 14-17 lutego ‘97, reprezentatywna próba losowa dorosłej ludności kraju (N=1151). Por. komunikat CBOS „Wybory parlamentarne ‘97 - preferencje w lutym”, luty ‘97.

Wśród zwolenników **Akcji Wyborczej „Solidarność”** spotykamy przede wszystkim osoby w wieku średnim - od 35 do 44 lat - i starsze. Poziom wykształcenia nie różnicuje poparcia dla tej formacji, natomiast w grupach społeczno-zawodowych może ona liczyć głównie na robotników i bezrobotnych. AWS przyciąga też osoby, które oceniają swoją sytuację materialną jako złą lub co najwyżej średnią, uczestniczą regularnie w praktykach religijnych, a przede wszystkim deklarują prawicowe poglądy polityczne. Wyniki analizy² pozwalają stwierdzić, że poglądy polityczne mają największy wpływ na deklarowanie poparcia dla AWS.

Sojusz Lewicy Demokratycznej ma najwięcej sympatyków wśród badanych ze średnim i wyższym wykształceniem, pracowników umysłowych, osiągających wysokie dochody i zadowolonych ze swojej sytuacji materialnej. Popierają go też osoby w wieku od 45 do 64 lat, nie uczestniczące w praktykach religijnych. Jest to ugrupowanie najbardziej jednorodne politycznie - dwie trzecie jego wyborców deklaruje poglądy lewicowe. Podobnie jak w przypadku AWS, największy wpływ na wybór tej formacji mają właśnie poglądy polityczne, a w dalszej kolejności udział w praktykach religijnych oraz wiek.

Elektorat **Polskiego Stronnictwa Ludowego** to przede wszystkim rolnicy (niemal połowa badanych rolników popiera tę partię) i mieszkańcy wsi. Osiągają oni raczej niskie dochody i podobnie jak zwolennicy AWS oceniają swoją sytuację materialną jako złą lub co najwyżej średnią, dość regularnie uczestniczą w praktykach religijnych, natomiast swoje poglądy polityczne oceniają najczęściej jako centrowe.

Unia Wolności cieszy się stosunkowo największą popularnością wśród ludzi młodych (poniżej 35 roku życia), mieszkańców wielkich miast. Popierają ją badani z wyższym wykształceniem, inteligencja i kadra kierownicza, respondenci osiągający wysokie dochody i zadowoleni ze swojej sytuacji materialnej, identyfikujący się z prawicą. Analiza wykazała, że największy wpływ na optowanie za tą partią ma wiek, a następnie dochody i poglądy polityczne.

Osoby zamierzające głosować na **Unię Pracy** nie wyróżniają się szczególnie żadnymi z omawianych cech.

---

² Zastosowano analizę regresji metodą *stepwise*.

Dla elektoratu **Ruchu Odbudowy Polski** jedynym istotnym wyróżnikiem są prawicowe poglądy polityczne. Jednak, jak wykazała analiza, wpływ poglądów prawicowych na poparcie udzielane temu ugrupowaniu jest znacznie słabszy niż w przypadku AWS.

PREFERENCJE PARTYJNE A DAWNE PODZIAŁY

W jakim stopniu na dzisiejsze preferencje wyborcze wpływają identyfikacje polityczne i ideowe z przeszłości? Aby odpowiedzieć na to pytanie, wzięliśmy pod uwagę dwa okresy: rok 1981 i 1989.

Tabela 1 w procentach

W roku 1981:	Obecnie zamierza głosować na:							Niezdęcydowani
	AWS	PSL	ROP	SLD	UP	UW	Inne	
– należał(a) do „Solidarności”	45	4	6	18	6	3	6	12
– należał(a) do związków „branżowych”	14	9	1	49	6	2	13	5
– nigdzie nie należał(a)	20	14	7	21	6	8	6	18
– był(a) za młody(a)	19	7	8	15	9	15	6	20

Tabela 2 w procentach

W roku 1989:	Obecnie zamierza głosować na:							Niezdęcydowani
	AWS	PSL	ROP	SLD	UP	UW	Inne	
– należał(a) do PZPR*	11	3	2	58	5	9	6	6
– nigdzie nie należał(a)	28	11	6	18	6	7	7	17
– był(a) za młody(a)	16	7	11	16	6	14	7	23

*Ze względu na zbyt małe liczebności pominięto należących w roku '89 do ZSL, SD oraz organizacji młodzieżowych.

Okazuje się, że dawne podziały mają ciągle duże znaczenie dla dzisiejszych opcji partyjnych. Blisko połowa członków NSZZ „Solidarność” z roku 1981 zamierza w nadchodzących wyborach głosować na AWS. Natomiast połowa tych, którzy należeli wówczas do cieszących się poparciem PZPR tzw. związków branżowych, dzisiaj ma zamiar głosować na SLD. Na SLD chce również oddać swój głos ponad połowa tych, którzy do końca należeli do PZPR.

Na biograficzne informacje o badanych można też spojrzeć z drugiej strony i odpowiedzieć na pytanie, jaki jest skład elektoratów poszczególnych partii i ugrupowań. Okazuje się, że członkowie „Solidarności” z roku 1981 stanowią dzisiaj:

- 35% elektoratu AWS
- 18% elektoratu ROP
- 17% elektoratu UP
- 15% elektoratu SLD
- 8% elektoratu UW
- 7% elektoratu PSL

Z kolei byli członkowie PZPR z roku 1989 stanowią obecnie:

- 25% elektoratu SLD
- 10% elektoratu UW
- 8% elektoratu UP
- 4% elektoratu AWS
- 3% elektoratu PSL
- 3% elektoratu ROP

MOŻLIWOŚCI „PRZEPLYWU” MIĘDZY ELEKTORATAMI.

PARTIE „DRUGIEGO WYBORU”

W lutowym sondażu CBOS - obok zadawanego co miesiąc pytania sondującego preferencje wyborcze ankietowanych - zapytaliśmy także, na którą partię badani oddaliby głos, gdyby ich ugrupowanie nie startowało w wyborach. Wprawdzie jest mało prawdopodobne, aby któraś z sześciu najbardziej dzisiaj popularnych partii zrezygnowała z udziału w wyborach, jednak odpowiedzi na to pytanie pozwalają stwierdzić, jakie alternatywne możliwości głosowania dostrzegają dla siebie zwolennicy poszczególnych partii. Tym samym mówi to wiele o potencjach politycznych każdego ugrupowania, daje orientację w rezerwach, na jakie może jeszcze liczyć każda z partii.

		CBOS
Gdyby wybrana przez Pana(Panią) partia nie startowała, to na jaką inną (z wymienionych na tej karcie) oddał(a)by Pan(i) swój głos?		
Unia Pracy	14%	N= 616
Ruch Odbudowy Polski	12%	
Akcja Wyborcza „Solidarność”	12%	
Polskie Stronnictwo Ludowe	11%	
Unia Wolności	11%	
Sojusz Lewicy Demokratycznej	8%	
Krajowa Partia Emerytów i Rencistów	4%	
Blok dla Polski	4%	
Unia Polityki Realnej	4%	
Inna partia	1%	
Na żadną inną	9%	
Trudno powiedzieć	11%	
Na pytanie to odpowiadali tylko badani mający już wyklarowane preferencje, nie odpowiadali zaś ci, którzy jeszcze nie zdecydowali, komu udzielią swego poparcia.		

Zwraca uwagę znacznie silniejsza niż w „pierwszym wyborze” pozycja Unii Pracy oraz znacznie słabsza - Sojuszu Lewicy Demokratycznej. Należy też zauważyć, iż partiami „drugiego wyboru” są przede wszystkim te, które także obecnie mają stosunkowo najwięcej zwolenników. Natomiast ugrupowania mniejsze, nie osiągające w lutowym notowaniu progu pięciu procent, również w znacznie mniejszym stopniu są brane przez badanych pod uwagę jako partie „rezerwowe”. Tym samym można przypuszczać, że ewentualne „przepływy” zwolenników będą się raczej odbywać między sześcioma partiami i ugrupowaniami odgrywającymi obecnie główną rolę. Mało prawdopodobny jest natomiast wydatny przyrost zwolenników mniejszych partii.

Jakie są więc możliwe „przepływy” elektoratów, czyli na które ugrupowania skłonni byłiby przenieść swoje głosy zwolennicy poszczególnych partii?

Tabela 3

Elektoraty*	Odsetki wskazujących jako „drugi wybór”:										
	AWS	PSL	ROP	SLD	UP	UW	KPEiR	BdP	UPR	Żadna	Trudno powiedzieć**
AWS	x	9	26	5	10	14	3	8	-	10	15
PSL	18	x	6	18	8	5	6	3	8	9	19
ROP	50	16	x	7	3	6	-	-	10	-	8
SLD	2	23	2	x	27	12	7	-	3	16	8
UP	10	6	19	28	x	26	6	2	2	1	-
UW	30	7	10	6	16	x	-	5	9	13	4

* Ze względu na zbyt małe liczebności pominięto elektoraty UPR, KPEiR oraz BdP.
 ** Łącznie ze wskazaniami na inną niż wymienione partie.

Charakterystyczne, że zwolennicy **Akcji Wyborczej „Solidarność”** stosunkowo najczęściej wśród partii „drugiego wyboru” wskazują ROP, a wyraźnie rzadziej - UW. Z kolei sympatycy **Unii Wolności** jako ugrupowanie alternatywne wymieniają przede wszystkim AWS.

Elektorat **Ruchu Odbudowy Polski** w razie konieczności przeniósłby swoje głosy na AWS (deklaruje to połowa obecnych sympatyków ROP). Natomiast w badanej próbie nie znalazła się ani jedna osoba z tego elektoratu, która głosowanie na ROP uważa za jedyną możliwość.

W elektoracie **Polskiego Stronnictwa Ludowego** znajdujemy dwie równoliczne grupy wskazujące jako alternatywne ugrupowania z przeciwnych krańców spektrum politycznego - AWS i SLD.

Zwolennicy **Sojuszu Lewicy Demokratycznej** także dopuszczają mniej więcej równie często możliwość głosowania na dwie inne partie - UP bądź PSL. Trzeba dodać, że w porównaniu z innymi elektoratami stosunkowo liczna grupa zwolenników SLD nie widzi możliwości głosowania na żadne inne ugrupowanie.

Sympatycy **Unii Pracy** również preferują dwa w jednakowym stopniu atrakcyjne ugrupowania alternatywne - SLD i UW, natomiast tylko 1% tego elektoratu deklaruje, że nie przeniesie swojego głosu na żadną inną partię.

ELEKTORATY NEGATYWNE

Ważną cechą charakteryzującą poszczególne ugrupowania jest nie tylko poparcie, jakim się one cieszą, ale również liczba ich zadeklarowanych przeciwników. Tak zwane elektoraty negatywne są również istotne dla uzyskania pełniejszego obrazu możliwych „przepływów” poparcia między poszczególnymi ugrupowaniami. Ważne są też informacje o tym, jakie możliwości zmiany swoich preferencji wyborczych badani zdecydowanie odrzucają. Tego rodzaju deklaracje mogą być również pomocne dla określenia szans danej partii i ewentualnego powiększenia jej elektoratu.

		CBOS
Na które z tych partii na pewno nie głosował(a)by Pan(i)? Proszę wybrać nie więcej niż trzy takie partie.		
Sojusz Lewicy Demokratycznej	39%	N= 739
Unia Polityki Realnej	29%	
Akcja Wyborcza „Solidarność”	29%	
Ruch Odbudowy Polski	29%	
Polskie Stronnictwo Ludowe	26%	
Blok dla Polski	25%	
Unia Wolności	17%	
Unia Pracy	12%	
Krajowa Partia Emerytów i Rencistów	11%	
Nie ma takiej partii	3%	
Trudno powiedzieć	13%	
Na pytanie to odpowiadali badani, którzy wyrazili zamiar głosowania w nadchodzących wyborach. Odsetki nie sumują się do 100, gdyż każdy mógł wskazać od jednej do trzech partii lub ugrupowań, na które na pewno nie będzie głosować.		

Stosunkowo największa grupa badanych wyklucza głosowanie na Sojusz Lewicy Demokratycznej. Natomiast stosunkowo najrzadziej badani odrzucają możliwość głosowania na Krajową Partię Emerytów i Rencistów, Unię Pracy i Unię Wolności. Pozostałe analizowane ugrupowania polityczne - AWS, ROP, UPR, PSL i Blok dla Polski - mają mniej

więcej równą liczbę zdecydowanych przeciwników.

Powstaje pytanie, jaki stosunek do innych partii mają poszczególne elektoraty?

Tabela 4

Elektoraty*	Odsetki wykluczających możliwość głosowania na:										
	AWS	PSL	ROP	SLD	UP	UW	KPEiR	BdP	UPR	Żadną	Trudno powiedzieć**
AWS	x	45	14	76	20	18	11	15	36	2	8
PSL	27	x	24	29	16	29	11	23	34	9	14
ROP	15	33	x	71	19	30	23	13	35	9	3
SLD	64	9	62	x	13	20	16	46	35	2	6
UP	47	32	32	35	x	10	25	22	32	1	11
UW	21	59	40	67	6	x	17	33	27	0	0

* Ze względu na zbyt małe liczebności pominięto elektoraty UPR, KPEiR oraz BdP.
 **Łącznie ze wskazaniami na inną niż wymienione partie.

Traktując te dane jako swoistą miarę niechęci zwolenników poszczególnych partii do partii konkurencyjnych, można zauważyć kilka bardzo interesujących zjawisk.

Przede wszystkim **elektoraty** AWS, ROP i UW - partii nawiązujących do tradycji „solidarnościowych” - bardzo silnie i mniej więcej w równym stopniu dystansują się od SLD. Jednocześnie elektorat SLD ma bardzo wyraźnie zróżnicowany stosunek do tych **partii**. Silnie dystansując się od AWS i ROP, zwolennicy SLD stosunkowo rzadko wykluczają udzielenie poparcia Unii Wolności.

Znamienne różnice można zauważyć także wewnątrz szeroko rozumianego obozu „solidarnościowego”. Mianowicie wśród zwolenników AWS „poziom odrzucenia” zarówno Unii Wolności, jak i Ruchu Odbudowy Polski jest niewielki i na zbliżonym poziomie. Natomiast elektorat UW wyraźnie różnicuje swój stosunek do tych ugrupowań, dwukrotnie częściej odrzucając ROP niż AWS.

Jako „niesymetryczny” można również określić wzajemny stosunek elektoratów partii obecnej koalicji rządowej. Zwolennicy SLD zdecydowanie najrzadziej odrzucają możliwość głosowania na PSL. Natomiast sympatycy PSL niczym nie wyróżniają obecnego współkoalicjanta swojej partii - „poziom odrzucenia” SLD w tym elektoracie jest podobny jak w stosunku do innych partii.

„Symetrią” charakteryzuje się natomiast wzajemny stosunek elektoratów Unii Pracy i Unii Wolności. Zwolennicy Unii Pracy najrzadziej wykluczają możliwość poparcia Unii Wolności i *vice versa*.

W odróżnieniu od elektoratów pozostałych pięciu głównych partii i ugrupowań, zwolennicy Polskiego Stronnictwa Ludowego charakteryzują się tym, że nie wyróżniają żadnej partii szczególnie negatywnym stosunkiem do niej. „Poziom odrzucenia” większości innych partii jest wśród sympatyków PSL zbliżony, natomiast częściej niż w innych elektoratach spotykamy wśród nich brak zdania w tej sprawie oraz odpowiedź, że „nie ma takiej partii”, na którą na pewno nie oddaliby głosu. Jedynie Unia Pracy i Krajowa Partia Emerytów i Rencistów uzyskały mniejszą liczbę negatywnych wskazań wśród zwolenników PSL.

PODSUMOWANIE

Stabilizacja przedwyborczej sceny politycznej wydaje się już znacznie zaawansowana. Według obecnych deklaracji badanych, ewentualne „przepływy” zwolenników będą się odbywać - jak można przypuszczać - przede wszystkim między sześcioma głównymi w tej chwili ugrupowaniami. Poparcie dla partii mniejszych rzadko jest brane pod uwagę jako możliwość alternatywna.

Najbardziej klarownie rysuje się pozycja SLD - w największym stopniu poparcie dla tej formacji ma charakter „zamknięty”. Z jednej strony elektorat tego ugrupowania charakteryzuje się stosunkowo największą „determinacją” (znajdujemy w nim największy odsetek osób nie widzących możliwości głosowania na jakąkolwiek inną partię). Natomiast z drugiej strony - zwolennicy innych partii stosunkowo najrzadziej wskazują SLD jako wybór alternatywny, najczęściej zaś zdecydowanie wykluczają poparcie tego ugrupowania. Można więc powiedzieć, że elektorat ten ma mniejsze rezerwy niż elektoraty innych partii. Jednocześnie sympatycy SLD to przede wszystkim ludzie o poglądach lewicowych, nie związani lub słabo związani z Kościołem, raczej w wieku średnim i starsi, dobrze sytuowani i zadowoleni z własnej sytuacji materialnej. Trzeba dodać, że optowanie za SLD jest w znacznym stopniu uwarunkowane biografiami.

Elektorat AWS to przede wszystkim osoby o poglądach prawicowych, raczej niezadowolone ze swojej sytuacji materialnej, regularnie praktykujące religijnie. Optowanie za tym ugrupowaniem, podobnie jak za SLD, jest silnie uwarunkowane biografią, tyle że po przeciwnej stronie historycznych podziałów.

Zwolennikami PSL są głównie mieszkańcy wsi, a przede wszystkim rolnicy, dość regularnie biorący udział w praktykach religijnych. Charakteryzują ich niskie dochody na osobę w rodzinie i niezadowolenie ze swojej sytuacji materialnej, a także deklarowanie centrowych poglądów politycznych, co zapewne sprawia, że nie dystansują się w sposób wyraźny od żadnej z pozostałych partii - mogą więc okazać się podatni na zmianę opcji.

Mimo że Unia Wolności również odwołuje się do tradycji „solidarnościowej”, to jednak w jej elektoracie byli członkowie „Solidarności” z roku 1981 stanowią odsetek zbliżony do odsetka byłych członków PZPR z roku 1989. Niemniej dla obecnych zwolenników UW najpoważniejszym ugrupowaniem alternatywnym jest AWS. Wynika to zapewne stąd, że elektorat UW jest zorientowany raczej prawicowo i zdecydowanie odrzuca SLD jako wybór alternatywny. Poza tym jest to elektorat ludzi młodych, wykształconych, osiągających stosunkowo wysokie dochody, zadowolonych ze swojej sytuacji materialnej.

Cechą wyróżniającą zwolenników Ruchu Odbudowy Polski są prawicowe poglądy i zdecydowane dystansowanie się od SLD. Stąd też zapewne AWS stanowi atrakcyjne ugrupowanie alternatywne dla zwolenników ROP. Wybór ten może być tym bardziej realny, że wśród badanych opowiadających się za ROP nie pojawiły się w ogóle osoby bezalternatywnie traktujące swoją opcję.

Elektorat Unii Pracy charakteryzuje brak szczególnych wyróżników oraz rozdwojenie opcji alternatywnych pomiędzy przeciwstawne sobie ugrupowania - AWS i SLD.

Na pytanie, czy najbliższe wybory będą wyborami programów czy ideologii bądź też, jak się to czasem formułuje, wyborami identyfikacji - przedstawione wyżej dane pozwalają odpowiedzieć: będą to wybory **identyfikacji**. Analiza statystyczna³ wykazała, że spośród sześciu ugrupowań, liczących się obecnie w przedwyborczych rankingach, dla trzech (AWS,

---

³ Chodzi o wspomnianą już analizę regresji, która - mówiąc w uproszczeniu - wskazuje, który spośród kilku współoddziałujących czynników wywiera największy „czysty” wpływ, czyli niezależny od innych.

SLD, ROP) czynnikiem wywierającym największy tzw. czysty wpływ na deklarowane poparcie odgrywają poglądy polityczne, dla czwartego zaś (UW) czynnik ten również odgrywa pewną rolę, ale nie tak istotną. Ponadto istnieje silna zależność między przynależnością związkową w roku 1981 i przynależnością do PZPR w roku 1989 a opowiadaniem się za jednym z dwóch ugrupowań uzyskujących obecnie największe poparcie.